

ספרי' — אוצר החסידים — לויבאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן
מליובאוויטש

נח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתיים לבריאה

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר מה"מ

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' רחמים ב"ר יואב ע"ה

אנטיאן

נפטר בדמי ימיו - בליל שמע"צ ה'תשס"ב

ת. נ. צ. ב. ה.

כתובתינו באינטרנט: <http://www.moshiach.net/blind>

בשורת הגאולה

שעד עתה לא הקפידו על זה (לפי שדרים בין הגויים), כולל גם הזהירות בנוגע להזמן דקידוש לבנה – שמצינו בזה חילוקי מנהגים: אחר ג' ימים למולדי, אחר ז' ימים למולדי, ובמוצאי שבת¹¹, „אם ליל מוצאי שבת הוא קודם י' בחודש . . . אבל אם הוא אח"כ אין ממתנין עד מוצאי שבת, שמא יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן¹²“, ובפרט במדינות שרגיל יותר שהשמים מכוסים בעננים, ובפרט בימות החורף¹³ – ונהרא נהרא ופשטי, ובכל מקום ומקום לפי ענינו (ובמקום שיש שאלה וספק יעשו כהוראת רב מורה-הוראה שעל אתר).

ועוד ועיקר – קידוש לבנה מתוך כוונה מיוחדת למהר ולזרו ולפעול תיכף ומיד ביאת דוד מלכא משיחא, ע"י ההוספה בדרישה ובקשה על הגאולה, כסיום וחותרם קידוש לבנה: „ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אמך“.

(משיחות ש"פ נח, ד' מרחשון תשנ"ב)

(9) ראה מגיא שם סק"ד.

(10) ראה ט"ז שם סק"ג.

(11) שר"ע שם ס"ד. ובסידור אדה"ז „עפ"י הקבלה אין לקדש הלבנה עד אחר ז' ימים למולד“ (וראה בארוכה הגהות כ"ק אדני"ע (בסידור תורה אור רמב, א"ב. ובסידור עם דא"ח שכא, א"ב). שער הכלל פליג סי"ב. ושי"ג).

(12) שר"ע שם סי"ב.

(13) רמ"א שם.

(14) ראה הגהות כ"ק אדני"ע ושער הכולל שם, שמטעם זה לא ה' הצ"צ מקפיד (בימות החורף) להמתין עד אחר ז' ימים. אבל פשוט שחילוק בזה באם דרים במדינה (כרי"כ מ)חדשי החורף אינם מעוננים.

נח ב

ווי באוואוסט דער מאמר הצ"צ, אז דער ק"ק דביאת המשיח אויף שנת תר"ח, איז געווען דאָס וואָס עס האָט זיך אין יענעם יאָר אָפּגעדרוקט דער לק"ת [ווייל דער אויפטו פון ביאת המשיח איז וואָס דאָמאָלס וועט זיין „מלאה הארץ דעה את ה' גו"י]: און מיט עטלעכע יאָר פריער האָט זיך אָפּגעדרוקט דער תר"א (אין יאָר תקצ"ז) – וואָס דוקא ווען דער לימוד (פון פנימיות התורה) איז אין אַזאַ אופן, ווערט דער „יתפרנסו“ (פון ספרא דילך) און „יפוצו“ פון די מעיינות הבעש"ט, וואָס זיין התגלות איז געווען „אַרומ שנת ת"ק“,

און אַזוי האָט זיך דאָן אויך אָנגע-הויבן אַ התפתחות יתירה אין די חכמות העולם.

דאָרף מען פאַרשטיין: בשלמא דאָס וואָס די התגלות פון פנימיות התורה איז

א. בשייכות צום פסוקי „בשנת שש מאות שנה לחיי נח וגו' נבקעו כל מעיינות תהום רבה (וארובות השמים נפתחו)“, שטייט אין זהר"י: „ובשית מאה שנין לשתיאתה יתפתחו תרעי דחכמתא לעילא ומבועי דחכמתא לתתא ויתתקו עלמא לאעלא בשביעאה כר" – אַז אין די יאָרן פון שש מאות שנה פונעם אלף הששי וועלן זיך עפענען די שערי החכמה למעלה און די מעיינות החכמה למטה און די וועלט וועט נתתקו ווערן אויף צו קענען אַרײַנקומען אין דעם אלף השביעי.

דער פירוש פון די צוויי ענינים „תרעי דחכמתא לעילא, ומבועי דחכמתא לתתא“ [וועלכע זיינען מרומז אין פסוק הנ"ל]: „נבקעו כל מעיינות תהום רבה (מבועי דחכמתא לתתא) וארובות השמים נפתחו (תרעי דחכמתא לעילא)“ איז: „חכמתא לעילא“ מיינט חכמת התורה, און „חכמתא לתתא“ – חכמות העולם;

און ווי מיר זעען טאָקע, אַז אין דעם זמן הנ"ל איז געווען אַ התגלות יתירה אין חכמת התורה, פון פנימיות התורה:

(1) פרשתנו ו, יא.

(2) ח"א ק"א, א. – בדפוטים שלפנינו לא הובא סיום הכתוב (וארובות השמים נפתחו). אבל כרא"ג הובא בארוכה לזהר כאן, וכן בעשרת ראש (נה, א) משמע, שגרטי בזהר גם סיום הכתוב.

(3) רא"ג שנהקרה הקודמת.

(4) ס' אשמורת הבוקר (שאלוניקי, תר"ב) לזהר.

(5) ועיי"ש בזהר (ס"ת, א): וכי יהא קריב ליומי משיחא אפילו רביי דעלמא זמינן לאשכחא טמירין דחכמתא כר. וראה דרך אמת שם. וראה בארוכה שיחה שנדפסה בסוף המשך תרס"ו. לק"ש ח"ז ע' 206 ואילך.

(12) עיי' אוה"ח ר"פ צו.

דורנו בחיים חיותו בעלמא דין, על אחת כמה וכמה לאחר שיעברו כמה עשיריות שנים, יותר מארבעים שנה ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע".

ועאכו"כ בשנה זו — ה'תשנ"ב — שהר"ת שלה (לאחרי ובהוספה לשנה שלפני, ה'תשנ"א, ה' תהא שנת נפלאות אראנו) "הי' תהא שנת נפלאות בה", ו"נפלאות בכל", "בכל מכל כל" (בגמטריא "קבץ"), שכולל כל הענינים כולם (נוסף לכך שהאות ב' היא אות השימוש לכל הענינים), ולכל לראש ובעיקר ה"נפלאות" דהגאולה האמיתית והשלימה, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". . . הרי בודאי ובודאי שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה, ועכשיו אין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו!

* * *

כשעושים חשבון-צדק בסיומו של השבוע הראשון לעבודה בעולם בשנת ה'תשנ"ב, "הי' תהא שנת נפלאות בה", ובאים למסקנא שאין הדבר תלוי אלא במשיח צדקנו עצמו — צריך הדבר להתבטא בתוספת זהירות והידור בקידוש לבנה, "שהם עתידים להתחדש כמותה", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא, "דוד מלך ישראל חי וקיים".

ובפרטיות יותר:

לכל לראש — להזהר ולהשתדל יותר בקידוש לבנה, בבגדים חשובים ונאים, ברחוב וברוב עם הדרת מלך, גם באותם מקומות

א הכנה "לעאלא בשביעאה", איז מובן. ווייל היות אז אין ימות המשיח וועט זיך אויפטאן דער ענין פון "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", איז מתאים, אז פאר דעם זמן, אלס הכנה¹¹ דערצו, זאל זיין דער גילוי פון פנימיות התורה וואס איז א "מעין" פון תורתו של משיח: אבער וואס פאר א שייכות האט די התפתחות והתגלות פון די חכמות העולם מיט "לאעלא בשביעאה"?

נאכמער: פון דעם וואס דער זהר ברענגט ביידע זאכן בחדא מחתא איז פארשטאנדיק, אז זיי האבן א צוזאמען-האנג צווישן זיך — אז דאס גופא וואס עס האט זיך דעמאלט אנגעהויבן א נייע התגלות אין חכמת התורה (אלס הכנה צו ימות המשיח) איז "גורם" התפתחות פון חכמות העולם — דארף מען פאר-שטיין: אין וואס באשטייט דער קישור צווישן זיי, וויבאלד אז חכמות העולם זיינען אן אז ערך נידעריקער (לתתא) פון חכמת התורה¹² (לעילא) ובפרט פנימיות התורה?

ב. די גאנצע וועלט, מיט אלץ וואס געפינט זיך אין איר, איז באשאפן געווארן "בשביל התורה ובשביל יש-ראלי"¹³ וכל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו¹⁴ — איז פון דעם פארשטאנדיק, אז דער תכלית ושלימות הכוונה פון יעדער באשאפענער זאך איז אין דעם וואס זי ווערט אויסגענוצט, דורך אידן, אין עבודת ה'.

און אזוי איז עס אויך בנוגע צו די

חכמות העולם¹⁵, אז די כוונה אין דער התפתחות פון די חכמות העולם איז (בלשון התניא¹⁶) "להשתמש בהן לעבודת ה' או לתורתו".

[וויבאלד אבער אז לאו כל מוחא סביל דא, און ווי דער אלטער רבי איז דארט מסיים, "וזהו טעמו של הרמב"ם והרמב"ן ז"ל וסיעתן שעסקו בהן" איז דעריבער, איז עס שייך נאך צו יחידי סגולה מסוג הנ"ל, און דער וואס איז ניט שייך דערצו, איז עס, אדרבה, מלביש ומטמא בחי' חב"ד שבנפשו האלקית¹⁷].

ג. דערביי מוז מען באווארענען, כאטש, אייגענטליך, איז עס זעלבסט-פארשטענדליך: כהנ"ל האט קיין שייכות ניט צו דער פראגע פון לערנען אין קאלעדזש אדער אוניווערסיטעט וכיו"ב, וואס דארט איז דער איסור חמור וסכנה (וחמירא סכנתא מאיסורא¹⁸) — וואס דער גאנצער אויר והשקפה פון די דל"ת אמות (אין די מוסדות בדורותנו אלה) דורכגענומען מיט כפירה בהשגחה פרטית פון דעם אויבערשטן, ניטא קיין זאך אדער כח וואס קען זיך אריינמישן אין הנהגות העולם וחוקיו (ביז אז דאס ווערט אנגענומען אלס א זעלבסטפאר-שטענדליכקייט (וואס איז צריכה רא"י) און אלס א יסוד צום גאנצן שטודירן, וועלכן מען דארף גארניט דערמאנען בפירושו) — אין דעם גרעסטן טייל פון

16) להעיר מדרמ"צ (סא, ריש ע"ב), דבכל נברא פרטי יש בחי' חכמה שהיא ראשית הנברא ומחכמה נמשך אח"כ לשאר חלקיו כו' ע"ש.

17) ספ"ח.
18) תניא שם. — דרגות שונות בלימוד חכמות העולם לשי"ש, וכן דיוק לשון התניא. שיודע .. הרמב"ם ורמב"ן ז"ל — נתי' בלק"ש ח"ב ע' 197 ואילך.
18*) חולין יוד, א.

(2) תבוא כט, ג.

(3) ראה ב"ב טו, סע"ב ואילך.

(4) ראה חידושי חת"ס שם.

(5) מיכה ז, טו.

(6) נוסח ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).

(7) ר"ה כה, א.

(8) פרטי הדינים דקידוש לבנה — ראה בטושו"ע ארי"ח סתכ"ז, ובנ"כ שם.

(13) ראה תניא רפ"ז.

(14) ראה אה"ת בראשית תצו, ב ואילך. שמיני ע' נז ואילך.

(15) אותיות דרעיק ב'. פרשי' ר"פ בראשית. ועוד.

(15*) אבות ספ"ז.

זיי ווערן געלערנט לימודי מינות, אמונות עבודה זרה¹⁹ וכו'.

וברובם ככולם — זיינען ניטא גדרים הבושה וצניעות, ביז אז מען איז מלעיג און מ'פראוועט ליצנות פון די וואס רעכענען זיך דערמיט, ואדרבה כל הפרוץ יותר — נעלה יותר וכו'.

וכמפורסם דער מצב האיום בזה אין די קעמפוסעס, דארמיטאריס, מקומות הטיוול וכו' — ואין להאריך בדבר המבהיל בכלל, און במדה האיומה כנ"ל בפרט.

די „טענה“ המפורסמת אז עם (אדער זי) וועט עס ניט שאטן און ער וועט ביי-שטיין דעם נסיון א.ז.וו. — איז אויך מפורסם דער איינפאכער ענטפער, אז א צדיק גמור אפילו דעם לעצטן טאג פון זיין 120-טן יאר לעבן עלי אדמות ובתחלת היום און פאר זיינע תפלות בעט דעם אויבערשטן „אל תביאנו לידי נסיון“²⁰. ויש להאריך כ"כ ואכ"מ.

ד. וויבאלד אז דער זהר פארבינדט די התפתחות פון די חכמות העולם מיט דער הכנה „לאעלא בשביעאה“, איז מובן, אז די תועלת פון אט די חכמות אין עבודת ה' דריקט זיך אויס אין אן ענין וואס איז א הכנה פון דעם אויפטו וואס וועט זיין בימות המשיח.

פון די ענינים עיקריים, וואס וועלן זיך אויפטאן בימות המשיח, איז דער יעוד²¹, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר

יחדיו כי פי ה' דבר, דהיינו, אז דער גילוי אלקות דלעתיד וועט זיין ניט נאר אין אן אופן, כנ"ל, פון „מלאה הארץ דעה את ה' גר“, נאר אויך אין אן אופן פון „וראו כל בשר“, אז דער בשר הגשמי וועט זען דעם „פי ה' דבר“:

ד.ה. עס וועט זיין ניט בלויז א ראי' „בעין השכל הרוחני“, נאר אויך (ווי דער מיטעלער רבי²² איז מאריך) א „ראי' גשמית בעין הגשמי“; און נאכמער: פון דעם וואס עס שטייט „וראו כל בשר“ — ניט „וראו כל עיני בשר“ [ע"ד „ותחזינה עינינו“²³] — איז משמע, אז ניט נאר דער „עין הגשמי“, נאר אויך דער בשר הגשמי גופא וועט דערזען „כי פי ה' דבר“.

און דאס איז די שייכות צווישן דער התפתחות פון די חכמות העולם מיט דער הכנה „לאעלא בשביעאה“ — ווייל דאס וואס מ'נוצט אויס די חכמות העולם „לעבודת ה' או לתורתו“, העלפט ארויס אינעם מכין זיין זיך צו א „מעין“ פון „וראו כל בשר“ — א ראי' גשמית ומוחשית — אין עיני עבודת ה'.

ה. א דוגמא לדבר: איינער פון די „טבעי-כוחות, וואס איז (געווען) מששת ימי בראשית בכל תקפו — אבער מענטשן האבן ניט געוואוסט פון עס, און ער איז) אנטדעקט און אנטוויקלט געווארן אין די לעצטע יארן, איז דער וואס דערמעגלעכט, אז דער קול פון א מענטשן וואס רעדט אין א באשטימטן ארט זאל תיכף ומיד דערהערט ווערן בריחוק מקום, ביז אין קצוי ארץ לבנה

מד.

והדגשה יתירה בכהנ"ל — בנוגע לחשבון-צדק בשבת פרשת נח בשנה זו:

ובהקדמה — שכיון שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל עניני העבודה, כולל גם צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים („עמדו הכן כולכם“) לקבל פני משיח צדקנו, הרי, מסקנת החשבון-צדק (חשבון-צדק דייקא, חשבון אמיתי) שעושים בימינו אלו, היא, שתיכף ומיד ממש צריכה לבוא הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש!

ובפרטיות יותר:

גם כשידע איניש בנפשי מעמדו ומצבו שיש אצלו ענינים הצריכים תיקון, אין זה בסתירה ח"ו לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח צדקנו, כי, העבודה דכללות בנ"י במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא להשלימות דהגאולה (שתלוי), במעשינו ועבודתינו (דכל זמן משך הגלות²⁴) — נסתיימה ונשלמה, ואין ביאור והסבר כלל על עיכוב הגאולה, ולכן, גם אם חסר בעבודתו של הפרט במשך הזמן שמתעכבת הגאולה מאיזו סיבה שתהי, ה"ז ענין פרטי שבדאי צריך לתקנו ולהשלימו, אבל, אין זה גורע ח"ו בגמר ושלמות „מעשינו ועבודתינו“ דכלל ישראל שעומדים מוכנים להגאולה, וכיון שכן, גם התיקון והשלמות דהפרט היא בנקל יותר, ומתוך שמחה, בידעו שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה.

. . . ואם הדברים אמורים בזמנו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא

19) ראה רמב"ם פ"ב דהלי ע"ז, ה"ב: צונו הקב"ה שלא לקרות כו' ולא נהרהר כו' שלא תשאל ע"ד עבודתה כו' (ע"ש ובה"ג).

19*) בברכות השחר (ברכות ס, ב). וראה סנהדרין קז, א.

20) ישע"י מ, ה.

20*) שער האמונה פכ"ה ואל"ך. וראה תניא פל"ז.

21) נוסח התפלה. וראה ישע"י נב, ח (הובא בתניא סס. שער האמונה רפכ"ז): כי עין בעין יראו גו'. ועוד.

(1) תניא רפ"ז.

דער „מעיד“ פון תורתו של משיח (וואָס איז מגלה אחדותו של הקב"ה אין וועלט) איז אַן אופן (עכ"פּ) פון אַ „מעיד“ פון „וראו כל בשר גר“ — אַז וועלט גופא ווערט אַ „כלי“ צו אחדות ה', מען זעט דעם ענין ה„אחדות“ אין וועלט גופא,

וואָס דאָן כאַפט מען זיך אַז אין אמת'ן איז די אחדות ניט עפעס אַנדערש ווי די

הקב"ה כּו' ששאר החכמות אינם אלא להרגיל בהם עד שיגיע לדעת האלקי כּו', עייש בארוכה.

אחדות הפשוטה פון אלקות⁴⁰ (וואָס ווערט נתגלה אין פנימיות התורה),

וואָס דורך דעם ווערט „יתחקן עלמא לאעלא בשביעאה“, בקרוב ממש.

(משיחות ש"פ מקץ וש"פ משפטים תשכ"ו, ד' מרחשון וכ"ח אדר, תשל"ז)

לקו"ש חס"ו ע' 42

40) להעיר מטה"מ קונט' (דלעיל הערה 25), שעי' המשלים כּו' מדברים גשמיים, מברר ומזכּר הנהי' את חלקו בעולם, והיינו הדברים הגשמי אשר עי' משיג אלקות היה רואה בהם ענין האלקי והיינו מה שרואה פרטי הנמשל בהמשל ואיך שהם דבר אחד ממש כּו', עייש בארוכה.

... ידוע אשר אין משיבין על הדרוש (כנפי יונה חלק ב' סימן כ"ה) בכ"ז כנהוג בענינים כגון אלו אענה גם אני חלקי וידוע מרז"ל (ירושלמי סוף ברכות) פיטטיא דאורייתא טבין.

לסימן א"י ע"ה"כ צדיק ה' בדורותיו, ודן[ר]ז"ל בזה משא"כ בדורו של אברהם, והקשה וכן הקשה בתו"ש, שהרי כשמת נח ה' אברהם בן נח"י. — י"ל בזה הדכוונה בדורותיו בדור שלו, היינו שהוא הפרנס שלו ומנהיגו וכלשון רז"ל דור ופרנסיו וכי' (ויקיר פס"י) ...

(ממכתב כ"ז תשרי, תש"ז)

(*) בחוברת עדות לאסוף. המו"ל.

(**) ראה גם לקריש ח"כ ע' 13 ואילך. המו"ל.

וכו' [דורך אַ „טעלעפאָן“ אַדער, נאָכ- מער²², דורך „ראַדיאָ“]

און אַזוי, לעצטנס, אויך: זען עס וכל תנועותיו וכו'.

און דער אויפטו אין וועלט — די מעגלעכקייט צו הערן כל הגה והגה פון אַ מענטשן, באותו רגע ממש, בכל קצוי תבל און זעען עס וכו' גיט אַ ציור מוחשי אין דעם ענין פון, להבדיל „עין רואה ואוזן שומעת“²³. ואדרבא: מה-דאָך אַז דער „אוזן“ שלמטה קען באַלד דער- הערן [און עדי' דער „עין“ שלמטה — דורך התפתחות פון אַן אַנדער כח טבעי — קען דערזען] וואָס טיטוט זיך בקצוי תבל — עאכרי"כ בנוגע כביכול צו דעם „אוזן“ [און „עין“] שלמעלה („הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט“²⁴), אַז אין דעם זיינען ניטאָ קיינע הגבלות ח"ו: און דאָס אַלץ וואָס אַ מענטש טוט, אפילו בחדרי חדרים, איז — באותו רגע ממש — דער „עין רואה ואוזן שומעת (ובמילא) וכל מעשיך בספר נכתבים“²⁵.

און וויבאַלד אַז ביי אים איז דאָ אַ דוגמא מוחשית²⁶ אין דעם ענין, וועט די התבוננות זיינע, אינעם ענין פון, והנה ה' נצב עליו כּו' ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי²⁷, זיין ניט נאָר בדרך השגה פון אַ שכל עיוני [וואָס ניט אַלעמאַל האָט עס אַ פולע ווירקונג אויף

22) ראה לקמן בפנים סעיף ו.

23) אבות פ"ב מ"א.

24) תהלים צד, ט. נתי' בסה"מ קונט' ח"ב רעט, ב ואילך. ועוד.

25) ראה בארוכה סה"מ קונט' ח"א (רכו, ב ואילך) בנוגע למשלים, שעי' השגת אלקות היא כמוחש ממש, עייש. וראה לקמן הערה 40.

26) לשון התניא רפמ"א. וראה רמ"א אריח בתחלתו. שו"ע אדה"ז שם (ובמהד"ת — סעיף ד"ה). ממין היג פני"ב.

אַ מענטשן], נאָר אין אַן אופן וואָס איז נעענטער צו די הרגשים גשמיים דהאדם און במילא מער פּועל²⁸ זיין אויף זיינע מדות שלב ביו אויף מחשבה דבור ומעשה.

ו. הגם אַז אַלע עניני העולם זיינען באַשאַפן געוואָרן „בשביל התורה ובשביל ישראל“, פּונדעסטוועגן געפּי- נען מיר, אַז חז"ל טיילן אויס געוויסע זאַכן דורך מדגיש זיין, אַז זיי זיינען באַ- שאַפן געוואָרן נאָר צוליב זייער נוצן אויף אַ באַשטימטן ענין פון תומ"צ: ולדוגמא: „לא ה' העולם ראוי להשת- מש בזהב ולמה נברא בשביל המשכן ובשביל ביהמ"ק“²⁹.

דער חילוק צווישן די אויסגעטיילטע זאַכן און אַלע אַנדערע באַשאַפּענע זאַכן איז: ביי די אַנדערע עניני הבראה, הגם אַז אויך זיי זיינען באַשאַפן געוואָרן נאָר „בשביל התורה ובשביל ישראל“, קען אַבער כּוונת בריאתם דורכגעפירט ווערן אויך ווען מען נוצט זיי לפועל אויף עניני העולם (אויף דברי רשות כּו'), נאָר וואָס פון דעם גופא נעמט מען אַרויס (שפּעטער) אַ תּועלת אין עבודת ה'.

דאָקעגן ביי „זהב“ לדוגמא, ווערט געזאָגט אַז „לא ה' העולם ראוי להשתמש בזהב“, אַז דאָס נוצן „זהב“ אויף וועלטלעכע הצטרכותן איז אַ ירידה פאַר דעם זהב — ווייל דער גאַנצער טעם פון זיין באַשאַפן ווערן איז נאָר מיזאַל עס נוצן דורכאַויס אויף צרכי המשכן והמקדש [עס איז מערניט וואָס היות אַז עס דאַרף זיין בחירה חפּשית פון אַ מענטשן, דעריבער, האָט דער

27) ראה שער האמונה שם (מה, א): ולהתפעל ביותר מפני שהוא מקרוב יותר כּו', עיש.

28) שמיר פליה, א (ועייש עוד כ"י"ב).

אויבערשטער באשאפן דעם זהב אין אן אופן און און מ'קען עס נוצן אויך ניט בשביל המשכן ובשביל ביהמ"ק].

און אזוי איז עס אויך בנוגע לענייננו: וויבאלד אן דער זהר פארבינדט די התפתחות פון חכמות העולם מיט דער התגלות פון (פנימיות) התורה און ניט לאעלא בשביעאה — איז דאס גופא א באווייז, אז דאס איז די נאנצע כוונה²⁹ פון זייער התפתחות [דאס וואס מ'קען נוצן די תועלת פון די חכמות אויף אנדערע ענינים, איז עס נאר מצד דעם טעם פון בחירה חפשית, כנ"ל].

ד.ה. אז מיט דעם אליין, וואס מ'קען פון די חכמות העולם ארויסקריגן א תועלת אין עבודת ה' (ע"ד הניל סעיף ד') פירט זיך נאך ניט אויס דער אמת'ער תכלית פון זייער התפתחות (ווייל דער- מיט זיינען זיי אליין ניט מער ווי אן ענין פון רשות (עולם) פון וועלכן מ'באקומט א געוויסע תועלת אין עניני עבודת ה').

די אמיתית הכוונה פון זייער הת- פתחות איז, ווען מ'נוצט די חכמות העולם עצמן פאר אן ענין פון תומצ: און נאכמער: וויבאלד דער זהר איז מקשר זייער התפתחות מיט דעם זמן התגלות פון פנימיות התורה, דארף מען זאגן, אז דער עיקר המכוון איז צו נוצן זיי פאר דער התגלות און הפצה פון פנימיות התורה.

ז. ווי גערעדט פריער (סעיף ד'), באשטייט א חידוש וואס וועט זיך אויפ- טאן בימות המשיח, אין צוויי ענינים: מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים

מכסים, און דאס גופא אין אן אופן פון וראו כל בשר גו'; און כעין זה איז אויך דער אויפטון און מכוון אין נוצן די חכמות העולם אויף דער הפצה פון, להבדיל, פנימיות התורה (וואס איז כנ"ל א. מע"ד פון תורתו של משיח) — ווייל דורכדעם איז דער גילוי פון פנימיות התורה אלס הכנה צו תורתו של משיח איז אן אופן (עכ"פ א. מע"ד) פון די צוויי ענינים הנ"ל (מלאה הארץ גו', וראו כל בשר גו').

א דוגמא לדבר: בשעת מען נוצט א ראדיא אויף צו פארשפרייטן פנימיות התורה, ווערט דורכדעם געהערט דער געלערנטער ענין פון פנימיות התורה בגשמיות, און בכל קצוי תבל;

און נאכמער: די דברי חסידות וואס ווערן געלערנט אויף, ראדיא נעמען דורך די גאנצע וועלט, אפילו אין אן ארט וואו ס'איז ניטא קיין ראדיא-כלי אויפצונעמען דעם קול (ווי ס'איז יודע, אז דער קול איז זיך מתפשט אומעטום, בכל קצוי תבל, און ניט נאר בכח נאר אויך בפועל — די אויפנאם-כלי איז נאר בכח צו אויפכאפן דעם קול און אים צו ענדערן אויף פארשידענע אופנים, אבער ניט צו מחדש זיין א קול).

קומט אויס, אז דורכן נוצן די חכמות העולם אויף הפצת פנימיות התורה איז דא א מעין פון: (א) מלאה הארץ דעה את ה' גו' — אן קיינע הגבלות, בכל מקום ומקום. (ב) אין אן אופן פון, וראו כל בשר גו' — דער קול ווערט געהערט בגשמיות באותו רגע ממש.

ח. דער ענין הניל איז אבער אויך נאר וואס מ'נוצט אויס די חכמות העולם אויף א צווייטער זאך — אויף אן ענין פון תומצ, אבער אין די חכמות מצד עצמן זעט זיך ניט אן קיין שייכות צו

קדושה: די אמת'ע פאראייניקונג צווישן חכמות העולם מיט תורה איז, אן אין די חכמות העולם גופא דערוועט מען ענינים פון פנימיות התורה.³¹

איינער פון די ענינים עיקריים וואו מ'זעט עס במוחש: פנימיות התורה קומט צו מגלה זיין די אחדות הפשוטה³² פון אויבערשטן אין וועלט, אז ניט קוקנדיק וואס עס זיינען פאראן א ריבוי נבראים איז דער ריבוי ניט קיין סתירה צו דער אחדות הפשוטה של הקב"ה³³, ווייל, אדרבה, דער ריבוי גופא נעמט זיך דוקא מצד דער אחדות הפשוטה פון אלקות, ווי ס'ווערט ערקלערט בכמה מקומות.³⁴

וויבאלד די אמת'ע מציאות פון וועלט איז די אחדות הפשוטה פון אלקות, דערפאר דריקט זיך אויס אט די אחדות אויך אין דער מציאות פון וועלט גופא, אז אין וועלט גופא איז דא דער ענין ה"אחדות".

און דער ענין — די אחדות וואס איז פאראן אין וועלט (וואס בפנימיותה איז עס די אחדות הפשוטה פון אלקות) — ווערט מער און מער נתגלה מיט דער התפתחות פון חכמות העולם:

אמאל האט מען געמיינט, אז יעדערער פון די טבע-כוחות איז א כח נפרד בפ"ע, און אז דער חומר פון יעדער מציאות אין וועלט איז צונויפ-

31) להעיר מהמשך הזהר (דלעיל הערה 5): ובהוא זמנא אתגליא לכלא ההיז (צפני ג, ט) כי אז אהפור אל עמים וגו'.

32) אחדות פשוטה, אחדות הוא מבלי בחי ריבוי כלל ופשוט הוא מבלי התחלקות כלל כו' (סה"מ תרע"ח ע' קלד).

33) ואדרבה — כידוע המעלה ב"אחד" על יחיד" — ראה תרי"א נה, ב. א"מ"ב שער הקיש פ"ח ואילך. ועוד.

34) ראה דרמ"צ מט, א. ועוד.

געשטעלט פון מערערע פארשידענע יסודות (עלמענטן): אבער וואס מער עס שטייגט די אנטוויקלונג פון די חכמות העולם, אלץ מער קומט מען צו דער הכרה אז אט דער ריבוי און פירוד אין באשטאנד פון די יסודות איז נאר אן ענין חיצוני, דער אופן הצירוף פון חלקים, צמצום והתפשטות שלהם וכו' און מ'איז אלץ מער ממעט וייער סכום — ביז צו אנערקענען אז די נקודת המציאות פון וועלט באשטייט פון דער פאראייניקונג פון די צוויי ענינים כמות און איכות (חומר נושא הכח און דער כח) [אחדות הפשוטה איז אין (און מצד) אלקות³⁵ — און דעריבער באשטייט די מציאות פון נברא, מצד עצמו, פון דער התאחדות פון צוויי פרטים — כמות און איכות³⁶].

און דאס איז דער קשר צווישן דער התפתחות פון חכמות העולם מיט דער התגלות פון, להבדיל, פנימיות התורה, אלס א הכנה צו, יתתקן עלמא לאעלא בשביעאה³⁷:

דער גילוי פון פנימיות התורה ברענגט ממילא³⁸ אויך די התפתחות פון חכמות העולם, ווייל דורכדעם³⁹ איז

35) ראה מכתב — נדפס לקמן ע' 473.

36) ראה הקדמת אבן עזרא לפי עה"ת: ולמה ב"ת בתחלה להורות כי ה' אחד והנבראים שנים שהם עצם וצורה. וראה מרמ"ם ה"ל יסודות פ"ד סה"א. ולהעיר מבד קודש פ"ד ובהערות שם (וע' 19 שם). ואכ"מ.

37) להעיר מרמ"ם ה"ל מלכים ספ"א (שנשמט ע"י הצנורין): וכל הדברים האלו כו' אינן אלא לישר דרך למלך המשיח ולתקן העולם כלו לעבוד את ה' ביחד כו', עיי"ש בארוכה. — ומכ"ש וק"ז בנרוד.

38) ראה בענין השירים (עצמות כו') דסעודת המלך (דרושי עבדים היינו — סידור רצג, סעי'ד ואילך. ועוד).

39) להעיר מהקדמת מרמ"ם לפיה"מ (ד"ה אחר כו'): והנכבד שבמושכלות לצירר לנפשו אחדות